

Commissie beoordeling tussenrapportages Instellingsactieplannen in het kader van Plan van Aanpak 'Terugdringing belemmeringen in het hoger onderwijs voor studenten met een functiebeperking'.
p/a handicap-studie - Postbus 222 - 3500 AE Utrecht

**oordeel van de commissie tussenrapportage inzake de
tussenrapportage actieplannen van de
onderwijsinstellingen**

Utrecht, december 2007

Het volledige document Tussenrapportage bestaat uit: Aanbiedingsbrief, Rapportage Deel A: rapportage instelling; Rapportage Deel B: Overige onderwerpen; Slotbeschouwing.

INHOUD:

I. Inleiding

II. Rapportage

Deel A: Rapportage instellingen

Deel B: Overige onderwerpen:

B.1. Succesfactoren

B.2. Knelpunten en faalfactoren

B.3. Voorlichtingsplannen

B.4. Beleidsplannen

B.5. Relatie toeleverend onderwijs

B.6. Andere opvallende punten

III. Korte slotbeschouwing

I. INLEIDING

In het kader van het plan van Aanpak 'Terugdringing Belemmeringen in het hoger onderwijs voor studenten met een functiebeperking' hebben 32 instellingen voor HO vóór april 2006 bij OCW een Actieplan ingediend, bestaande uit drie (al dan niet geïntegreerde) onderdelen:

- aanpak drie concrete knelpunten
- verbetering van de voorlichting
- ontwikkeling van beleidsplan

De Actieplannen bestaan meestal uit een aantal subprojecten.

De Actieplannen zijn op verzoek van OCW door een adviescommissie beoordeeld en op grond hiervan soms gewijzigd. Ze zijn daarna op advies van deze commissie door het ministerie van OCW aanvaard.

Aan de instellingen is door OCW gevraagd vóór 1 oktober 2007 een tussenrapportage in te dienen, waarbij zoveel mogelijk de indeling van de (sub)projecten van het reeds ingediende Actieplan gevolgd wordt. Van 31 instellingen is een tussenrapportage ontvangen; enkele (kleine) instellingen zijn vrijgesteld van het maken van een beleidsplan.

Ter advisering van OCW is een Commissie Tussenrapportage ingesteld, die gevraagd is een rapport in te dienen met een oordeel over de stand van zaken, waarin in elk geval aandacht geschonken wordt aan:

A. per instelling:

- draagvlak bij andere (dan project-)medewerkers en management en/of integratie van producten/diensten in de instelling
- planmatigheid van activiteiten en werkwijze
- profiteren van elders ontwikkelde producten/diensten en beschikbaar stellen van eigen producten/diensten (kwaliteit van inspanningen naar/van extern)

Dit alles in termen van onvoldoende, voldoende, goed.

B. een samenvatting van gerapporteerde ontwikkelingen, speciaal de relatie met toeleverend onderwijs (inzake de informatieoverdracht op dit specifieke terrein); en een analyse hiervan in termen van succes- en faalfactoren.

De genoemde commissie bestond uit de heren Jan Nagtegaal (voormalig directeur van handicap+studie (rechtstreeks aangezocht door OCW), Harm Noordhof (voorgedragen door de HBO-Raad) en Jacques Houben (voorgedragen door de VSNU), en werd ambtelijk ondersteund door handicap+studie.

Het onderhavige rapport bevat de bevindingen van genoemde commissie.

De commissie wijst met nadruk op het feit dat haar onderzoek is gebaseerd op een zelfevaluatie van de onderwijsinstellingen met betrekking tot de stand van zaken inzake de voortgang van hun actieplannen. Dit betekent dat er geen andere conclusies getrokken mogen worden dan hetgeen in het laatste hoofdstuk van dit rapport is verwoord.

Op basis van het aangedragen materiaal kunnen dan ook geen algemene uitspraken gedaan worden over de status quo met betrekking tot de positie van studenten met een functiebeperking. De onderzoeken die in het plan van aanpak van het ministerie aangekondigd zijn, zullen hierover, evenals ook over een prognose daaromtrent, uitsluitel moeten geven.

Het rapport bestaat uit drie onderdelen.

In deel A wordt, zoals gevraagd, per onderwijsinstelling het oordeel van de commissie over de voortgang van de uitvoering van de actieplannen gegeven en wel in termen van onvoldoende, voldoende en goed.

In deel B komen, samengevat, zaken als knelpunten, succesfactoren, beleids- en voorlichtingsplannen enz., zoals ze door de instellingen zijn verwoord, aan de orde.

In het laatste hoofdstuk geeft de commissie haar slotbeschouwing.

DEEL B. OVERIGE ONDERWERPEN

B.1. Succesfactoren

De instellingen noemen zelf:

- Vragen naar feedback levert waardevolle informatie op voor (toekomstig) beleid.
- Persoonlijke betrokkenheid van medewerkers.
- Het inschakelen van externe deskundigen.
- Regelmatig herhalen van scholing van medewerkers.

De commissie vult daarbij aan:

- Een goede en strakke projectorganisatie is zeker een succesfactor.
- Draagvlak, niet alleen bij medewerkers/docenten, maar zeker ook bij het management, is zeer belangrijk, zo niet essentieel.
- Brede bekendheid in de instelling door bijv. artikelen in (interne) periodieken, het uitschrijven van een prijsvraag of iets dergelijks, helpt.
- Gebruik maken van professionele deskundigheid uit opleidingen en instituten binnen de eigen instelling naast het beroep op externen, zoals bij enkele instellingen gebeurt, is zeer aan te bevelen.

B.2. Knelpunten en faalfactoren.

Genoemd door de instellingen zelf:

- Bijna alle instellingen klagen over de late subsidietoekenning, waardoor zij feitelijk driekwart jaar tekort komen bij de uitvoering van het instellingsplan. Een aantal van hen geven aan dat zij de verloren tijd wel denken in te halen; sommige zetten extra menskracht in.
- Zeer veel instellingen vinden het moeilijk om studenten met een functiebeperking te vinden en/of te interesseren voor deelname aan werkgroepen en projecten, waarbij een enkele keer als reden wordt genoemd: de geringere belastbaarheid van deze studenten. Sommige instellingen bieden studiepunten of geld aan, en dit lijkt effectief. Ook zijn er instellingen die ondersteuning vanuit de staf bieden en ook dit lijkt effectief te zijn.
- Personeelsgebrek wordt in diverse varianten genoemd: te weinig formatie, ziekteverzuim, personeelwisselingen.
- Tijdgebrek wordt soms als apart knelpunt aangegeven.
- Kennistekort (vooral bij docenten) kan de voortgang belemmeren.
- Sommige instellingen kregen te kampen met min of meer technische problemen, zoals een nieuw ICT-systeem of de invoering van een nieuw onderwijssysteem.

- Naarmate het beleid m.b.t. studeren met een functiebeperking beter wordt, doen ook meer studenten met een functiebeperking een beroep op (extra) begeleiding. Enkele instellingen melden een grotere instroom van studenten met een functiebeperking, met alle consequenties van dien. Want wanneer de formatie niet meegroeit, wordt de druk op de begeleiders groter en komen andere studenten wel eens in de knel, zo wordt gemeld.
- Er zijn instellingen die een probleem ervaren met de registratie van studenten met een functiebeperking. Als argument wordt dan meestal "privacybescherming" genoemd.
- Het komt incidenteel voor dat men melding maakt van weerstand bij docenten, maar ook wel eens bij studieadviseurs, dit wegens vermeende extra inzet en middelen. Eén instelling probeert via onderzoek inzichtelijk te krijgen of en, zo ja, in hoeverre er sprake is van extra-kosten.
- Eén instelling geeft aan veel energie te moeten steken in het op één lijn krijgen van het personeel/beleid van meerdere locaties.

De commissie vult daarbij aan:

- De commissie heeft zorg over de borging en implementatie van de vele, op zichzelf vaak succesvolle activiteiten. Er wordt nog dikwijls ad hoc op problemen ingespeeld. Anderzijds wordt in de rapportages dikwijls gesteld dat er van implementatie nog geen sprake kan zijn, omdat men nog niet zo lang geleden gestart is met de uitvoering van de plannen; de commissie erkent dit. Maar juist daarom dient er extra aandacht geschonken te worden aan het maken van beleidsplannen, waarin procedures en protocollen én verantwoordelijkheden en bevoegdheden worden vastgelegd. Deze beleidsplannen dienen dan wel voort te bouwen op de resultaten van de actieplannen.
- Het komt voor dat een actieplan en de uitvoering daarvan gedragen worden door één of enkele medewerkers, meestal de decaan of studiebegeleider. Niet alleen is in zo'n situatie de dreiging van overbelasting groot, het is ook erg kwetsbaar inzake voortgang en implementatiemogelijkheden. Regelmatig gebeurt het dat projectteams vrij geïsoleerd werken

B.3. Voorlichtingsplannen

Rapportage vanuit de instellingen:

- De meeste instellingen doen wel iets aan voorlichting en/of communicatie
- Sommigen melden dat zij bezig zijn met een compleet voorlichtingsplan, een enkeling wijdt hier een campagne aan.
- De website als voorlichtings-/communicatiemiddel wordt veelvuldig genoemd naast folders, brochures e.d.

- De meeste instellingen zijn zich er wel van bewust dat hun voorlichtingsmateriaal (o.m. de website) toegankelijk dient te zijn voor iedereen (blinden, slechtzienden, dyslectici e.d.) Velen werken ook hieraan of hebben dit reeds in orde gebracht.
- Men concentreert zich vaak op één thema, met name op dyslexie.
- Incidenteel wordt het schrijven van een voorlichtingsplan aangepakt als een stageopdracht.

De commissie vult daarbij aan:

- Het valt op dat "voorlichting" en "communicatie" dikwijls door elkaar gebruikt worden

B.4. Beleidsplannen

Vanuit de instellingen:

- Een enkele instelling meldt een beleidsplan in de steigers of zelfs al gereed te hebben. Veel instellingen zijn nog hiermee bezig
- Zoals bekend zijn sommige (kleine) instellingen vrijgesteld van het aanleveren van een beleidsplan.

De commissie vult daarbij aan:

- Naar de indruk van de commissie denkt niet iedereen een echt "plan" aan te leveren. Men noemt dan wel elementen van een beleidsplan, zoals het stroomlijnen van regels en procedures of, in een enkel geval, het aanpassen van het studentenstatuut.

B.5. Relatie toeleverend onderwijs

- Aan de commissie is gevraagd in het bijzonder aandacht te besteden aan de relatie met het toeleverend onderwijs in het kader van efficiency van informatie-overdracht over gewenste voorzieningen en de continuïteit ervan. Omdat deze vraag niet is opgenomen in het format voor de rapportage dat door OCW is voorgelegd aan de onderwijsinstellingen en de instellingen er (dus) niet over rapporteren kan de commissie deze vraag niet beantwoorden.

B.6. Andere opvallende punten

- Niet alle vragen die in de brief van OCW aan deze commissie zijn gesteld, kunnen goed beantwoord worden (bijv. relatie toeleverend onderwijs), omdat die vragen niet zijn genoemd in het format voor rapportage dat de instellingen van OCW hebben ontvangen, en de instellingen dus niet hierover rapporteren. De commissie acht het mede

om die reden aan te bevelen dat de eindrapportage t.z.t. geheel wordt gekoppeld aan de criteria voor toewijzing.

- Goede registratie helpt om beleid te formuleren, te evalueren, te herijken en aan te passen.
- Gebruik maken van elkaars producten en samenwerking bij het ontwikkelen van nieuwe producten gebeurt nog te weinig. Dikwijls wordt wel hulp/gebruik maken van handicap + studie genoemd.
- Inventarisatie, harmonisatie en standaardisatie van bestaande regelingen en voorzieningen komt regelmatig terug; blijkbaar is de afgelopen jaren wel veel gebeurd, maar het verdient aanbeveling dit alles structureel in te bedden.
- De commissie stuitte op een interessante discussie over zelfstandigheid van de student versus 'pamperen'.

III. KORTE SLOTBESCHOUWING

Naar de indruk van de commissie ligt ruim driekwart van de instellingen procesmatig op schema. Een klein deel heeft nog een flinke slag te maken en twee van de 31 instellingen leveren een echt onvoldoende rapportage aan, wat een indicatie kan zijn voor een onvoldoende aanpak (zie voor nadere bijzonderheden deel A van dit rapport).

Omdat het registreren van studenten met een functiebeperking nogal een probleem blijkt te zijn, beveelt de commissie aan dat op landelijk niveau een oplossing wordt gezocht, waarbij aangesloten wordt bij de initiatieven die op dit punt in de tussenrapportages zichtbaar zijn geworden.

Het betrekken van studenten met een functiebeperking bij het actieplan gaat moeizaam. Dat kan de reden zijn dat slechts een enkele instelling, zoals gevraagd, de voortgang heeft laten beoordelen door drie studenten. De commissie beveelt aan mogelijkheden te zoeken om dit knelpunt op te lossen.

De commissie wil een lans breken voor het beter gebruik maken van elkaars producten, inclusief die van de handicap + studie. Zo is er bijvoorbeeld over dyslexie inmiddels veel ontwikkeld. Daarover hoeft geen instelling meer 'het wiel uit te vinden'.

Ten slotte zij hier nog onder de aandacht gebracht dat een aantal instellingen gevraagd heeft naar de stand van zaken inzake het overleg met de NVAO met betrekking tot deze problematiek, zoals toegezegd door het ministerie van OCW.